

ELECTION CANDIDATES FUZZY MULTI-AGENT RECOMMENDER SYSTEM

ФАЗИ СИСТЕМ СО ПОВЕЌЕ АГЕНТИ ЗА ПРЕПОРАКА
НА КАНДИДАТИ ПРИ ПОЛИТИЧКИ ИЗБОРИ

Smilka Janeska Sarkanјas, PhD

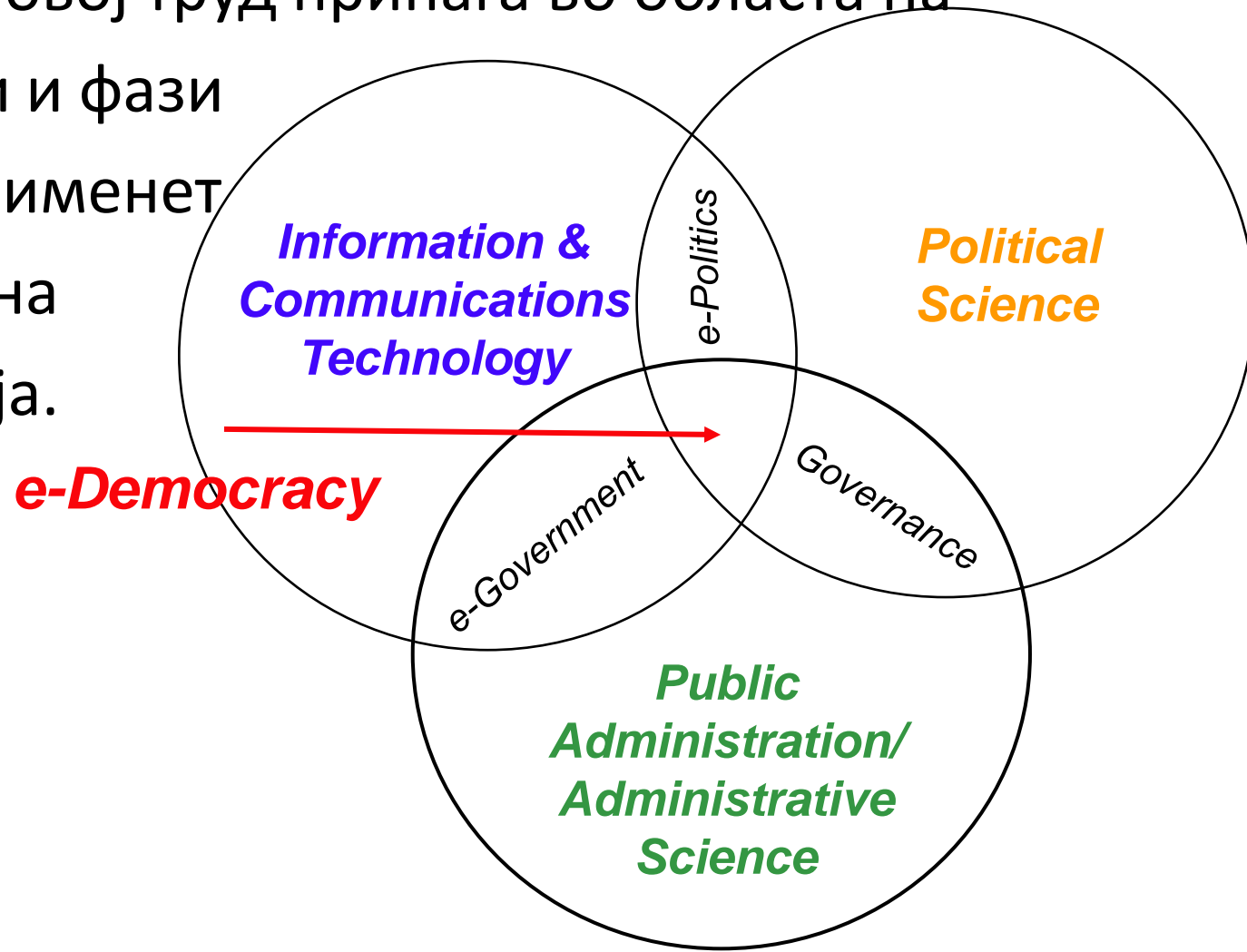
Snezana Cerepnalkovska Dukovska, PhD

Предмет на истражувањето

- Информациски систем кој е познат како ***Recommender System*** или ***систем за препораки*** кој претставува софтверска алатка која ќе им послужи на граѓаните да одлучат за кој политички кандидат да гласаат на политички избори.

Опфат на истражувањето

Попрецизно, овој труд припаѓа во областа на интелегентни и фази системи, а применет е во областа на е-Демократија.

Истражувачки прашања

- Каква алатка ќе обезбеди непристрасна помош на граѓаните при одлучувањето во еден важен демократски процес како што се изборите?
- Каква методологија ќе се избере за развој на алатката?
- Која информациска технологија ќе се избере за да се креира систем со најмали трошоци, а кој ги задоволува поставените цели?

Задачи на истражувањето

1. Анализа на познати системи кои им обезбедуваат информации на граѓаните потребни за избор на политичка партија или политички кандидати кои се најблиски до личните политички вредности и преференци на гласачите;
2. Анализа на типови на информациски системи кои ќе го поддржат системот за носење на одлуки;
3. Избор на методологија по која ќе се извршува носењето на одлуки која е блиска до човечкото расудување и е мерлива;
4. Развој на математички модел и алгоритми;
5. Избор на најприфатлива информатичка технологија за имплементација на системот.

1. Анализа на познати системи кои обезбедуваат информации на граѓаните за избор политички кандидати најблиски до личните политички вредности и преференци на гласачите

- Постојат неколку развиени системи, повеќето во Европските земји, кои се користат неколку години и претставуваат дел од изборните кампањи:
  - ▣ DutchStemwijzer
  - ▣ Dutch Kieskompas
  - ▣ In Switzerland the VAA Smartvote since 2003
  - ▣ In Germany the Wahl-O-Mat since 2002
- Овие системи се состојат главно од 3 чекори:
  - ▣ Гласачите го креираат нивниот политички профил преку одговарање на политички прашалник,
  - ▣ Системите ги споредуваат нивните одговори со оние на политичките кандидати,
  - ▣ На гласачите им се обезбедува **препорака за гласање** во форма на листа на политички кандидати и партии според степенот на сличност на ставовите со соодветниот гласач.

1. **Анализа на познати системи** кои обезбедуваат информации на граѓаните за избор политички кандидати најблиски до личните политички вредности и преференци на гласачите (2)

- Според истражувањата за влијанието на медиумите врз одлуката на гласачите, се покажува дека онлајн системите за препорака на политички кандидати обезбедуваат најмалку пристрасни информации.
- Сметаме дека миграцијата кон информациско општество во областа на е-гласање треба да започне со развој на овој тип системи.
- Системот кој го препорачуваме е соодветен за примена во земјите во развој, заради неговата техничка едноставност и ниските трошоци

2. Анализа на типови на информациски системи кои ќе го поддржат системот за носење на одлуки

□ Што е Recommender System?

- ▣ По дефиниција, тоа е тип на информациски систем кој филтрира непознати информации во согласност со одредени преференци кон некоја **содржина** (на пример кон музика, книга, филм) или кон некој **социјален елемент** (луѓе или група). Тој систем користи модел кој е изграден врз карактеристиките на содржината (пристап базиран на содржина) или корисниците на социјалната околина (пристап на колаборативно филтрирање).

2. Анализа на типови на информациски системи кои ќе го поддржат системот за носење на одлуки (2)

- Според друга дефиниција, овој систем спаѓа во групата на системи кои поддржуваат одлуки познати како *Decision Support Systems*, кои работат во околина на отсуство на структура на податоците/информациите. Разликата се состои во тоа што *Recommender System* не користи (експертска) база на знаење, односно не содржи процес на тренирање и контрола пред носењето на одлука, туку содржи само процес на одлучување.
- Тоа е систем кој продуцира препораки кои се однесуваат на одреден субјект или имаат ефект на водење на корисникот кон избор на персонализиран начин на информација која е понудена од голем број на информации.
- Предложениот систем се карактеризира со **one-and-only item** сценарио, односно не користи процес на тренирање, само се предлага механизам на одлучување.

3. Избор на методологија по која ќе се извршува носењето на одлуки, која е блиска до човечкото расудување и е мерлива

- Методологијата за носење на одлуки на системот е *Computing with Words*.
- Главниот концепт на оваа методологија е употреба на **лингвистички варијабли** преку нивна **градуација** (степен на припадност) и **гранулација** (фази множества на точки групирани по сличност).

Која е потребата од воведување на лингвистички варијабли?

- Тие се помалку специфични од броевите, но поблиски до начинот како луѓето го изразуваат и користат своето знаење. Овозможуваат користење на информации кои се неодредени или некомплетни. А непрецизноста или неодреденоста им овозможува на луѓето побрзо да носат одлуки.
- Оваа методологија се обидува да го поврзе и прилагоди знаењето кое го добиваме со анализа и знаењето кое се гради во нашиот ум на не-алгоритамски начин.

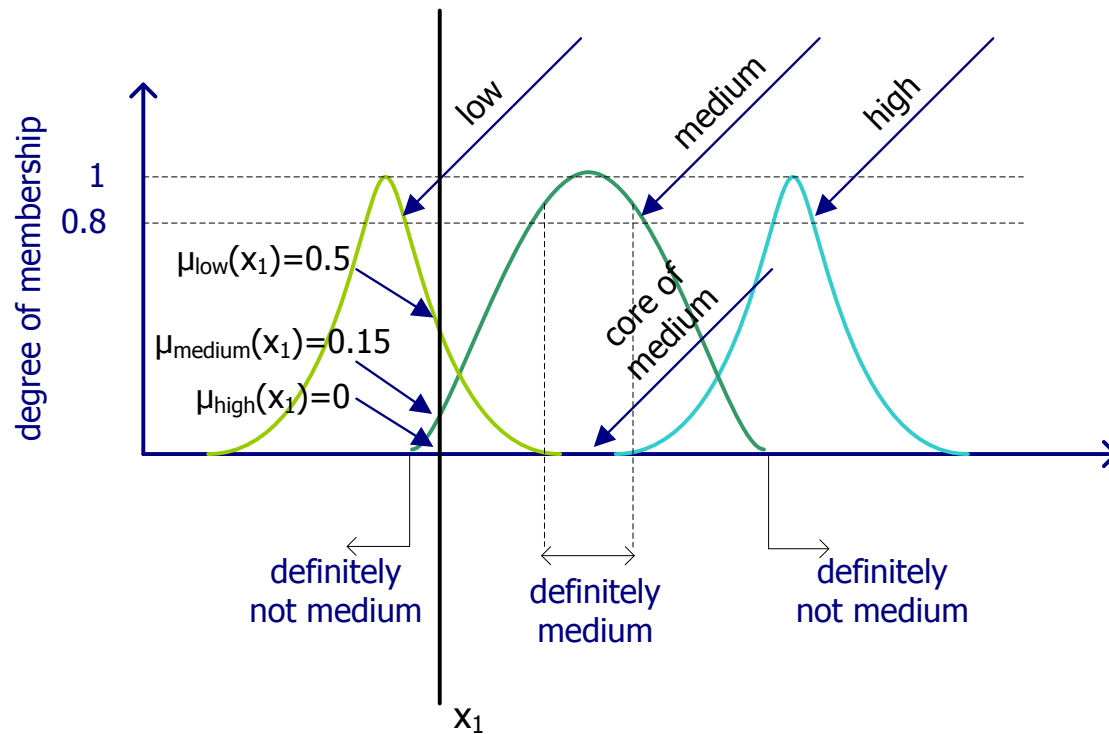
Која е потребата од воведување на лингвистички варијабли? (2)

- Со овој фази лингвистички пристап, информациите може да се управуваат со различни степени на прецизност и да се воспостават мерки кои се квантитативни или квалитативни.
- Проблемот кој се јавува во овој модел е отсуството на структура која се користи при човечкото расудување и на која може да се воведат тие лингвистички мерки. Па затоа, воведовме систем на прашања и одговори (Q&A).

Градуација

- Луѓето ја имаат способноста да ги градуираат нивните перцепции без мерење или пресметување и можат лесно да вршат проценки. Но, за постигнување на униформност во таа проценка, без разлика дали имаме внатрешни или надворешни влијанија, може да се дефинира степен до кој проценката е рангирана, употребувајќи фази вредности.

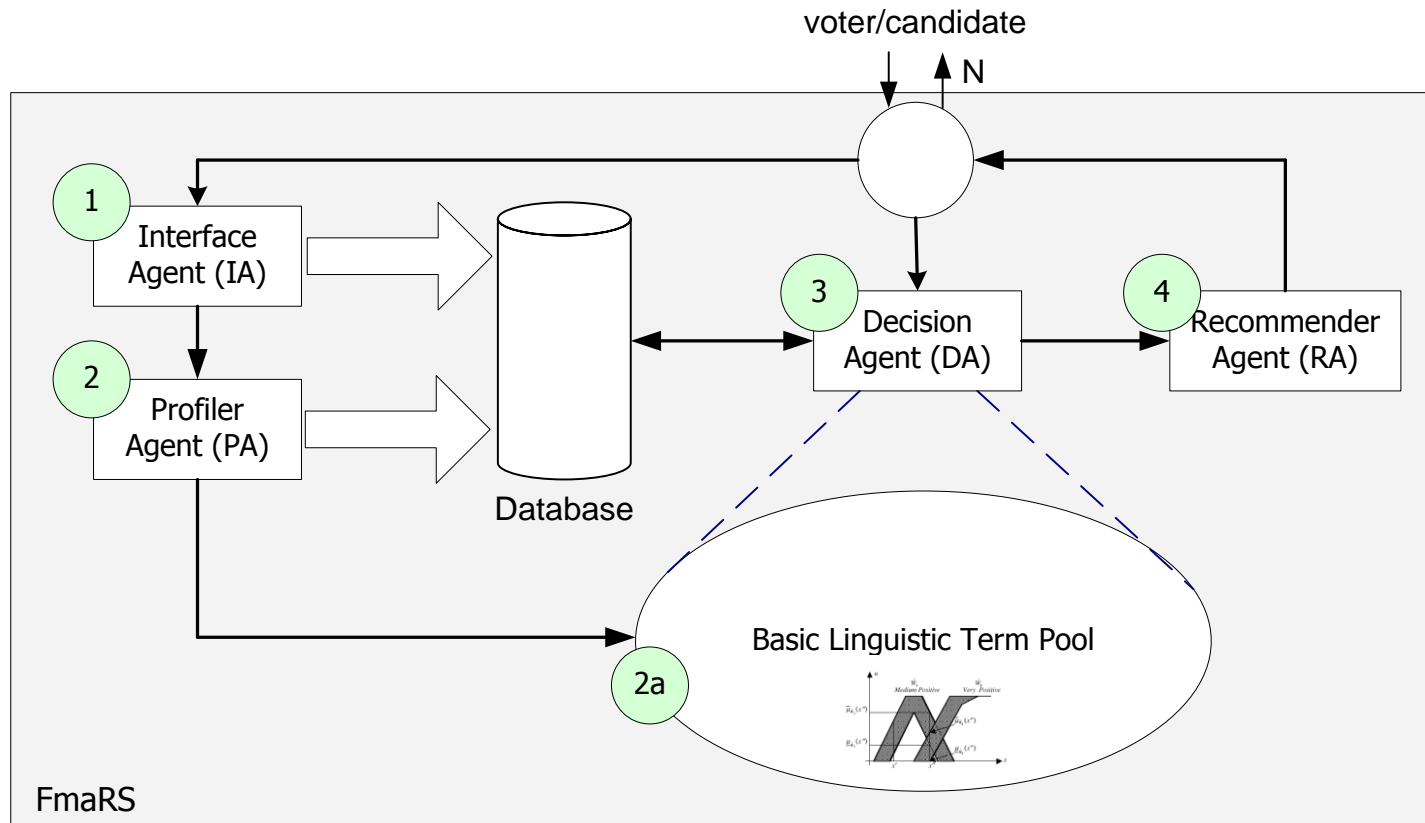
Градација (2)

Гранулација

- Гранулацијата е делење или гранулирање на функцијата на припадност на слоеви, при што, во овој модел воведовме груба гранулација со 3 гранули Disagree-Indifferent-Agree.
- Оваа особина овозможува:
  - Различни степени на одговори на корисниците дури и кога кандидатите припаѓаат на иста политичка партија;
  - Различни прашања имаат различен степен на точност, односно, може да се користи различен лингвистички опсег со различна грануларност.

Архитектура на системот (FmaRS)

Архитектура на системот (2)

- Основна карактеристика на корисничкиот интерфејс:
  - ▣ Одговорот се избира користејќи го објектот “Horizontal slider” и е овозможено брзо одлучување,
  - ▣ Се избира релевантност на одговорот преку која се дефинира степенот на сигурност за тој одговор,
  - ▣ Граѓанинот може да не одговори на прашањето.

Архитектура на системот (3)

ENERGY				
	Question	Answer	Relevance	No answer
1	Do we need to close the Veles smelting plant?			☐

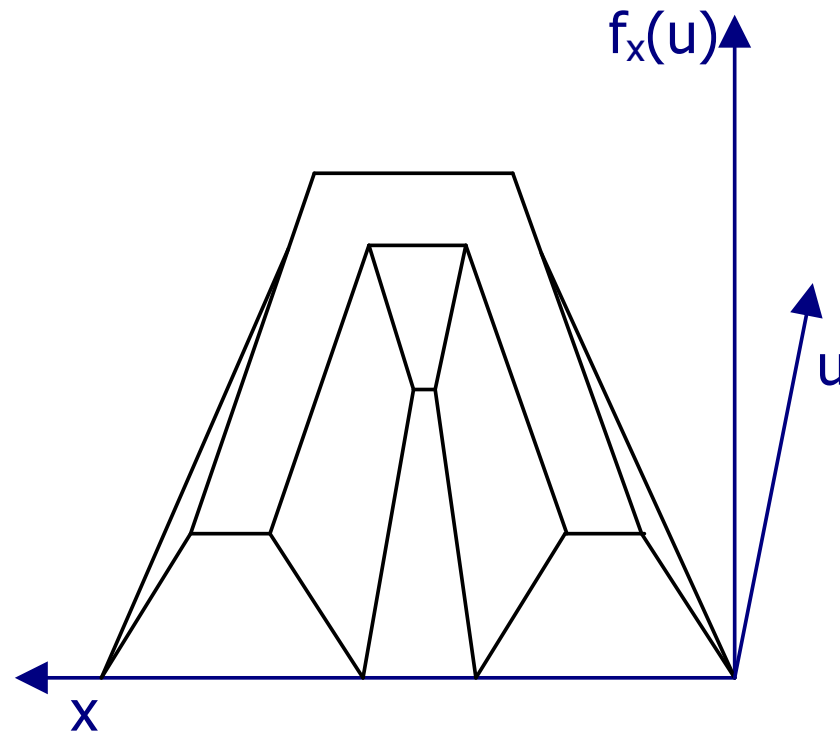
Архитектура на системот (4)

- **Задача на агентите:**
  - ▣ **Interface Agent-** ги превзема и складира одговорите на прашалникот,
  - ▣ **Profiler Agent-** ја зголемува грануларноста и пресметува на кој гранул припаѓа одговорот,
  - ▣ **Decision Agent-** прави пресметка, користејќи функција на сличност, на разликите на одговорите на избраниот гласач и сите политички кандидати за сите одговори,
  - ▣ **Recommender Agent-** избира N најблиски политички кандидати впарени со лингвистички термин на сличност.

4. Развој на математички модел и алгоритми

- Примена на тип 2 функции на припадност каде:
  - ▣ Примарната функција (x, u) се користи за изборот на градиентот,
  - ▣ Секундарната функција $(u, f_x(u))$ се користи за релевантност на одговорот.

4. Развој на математички модел и алгоритми (2)

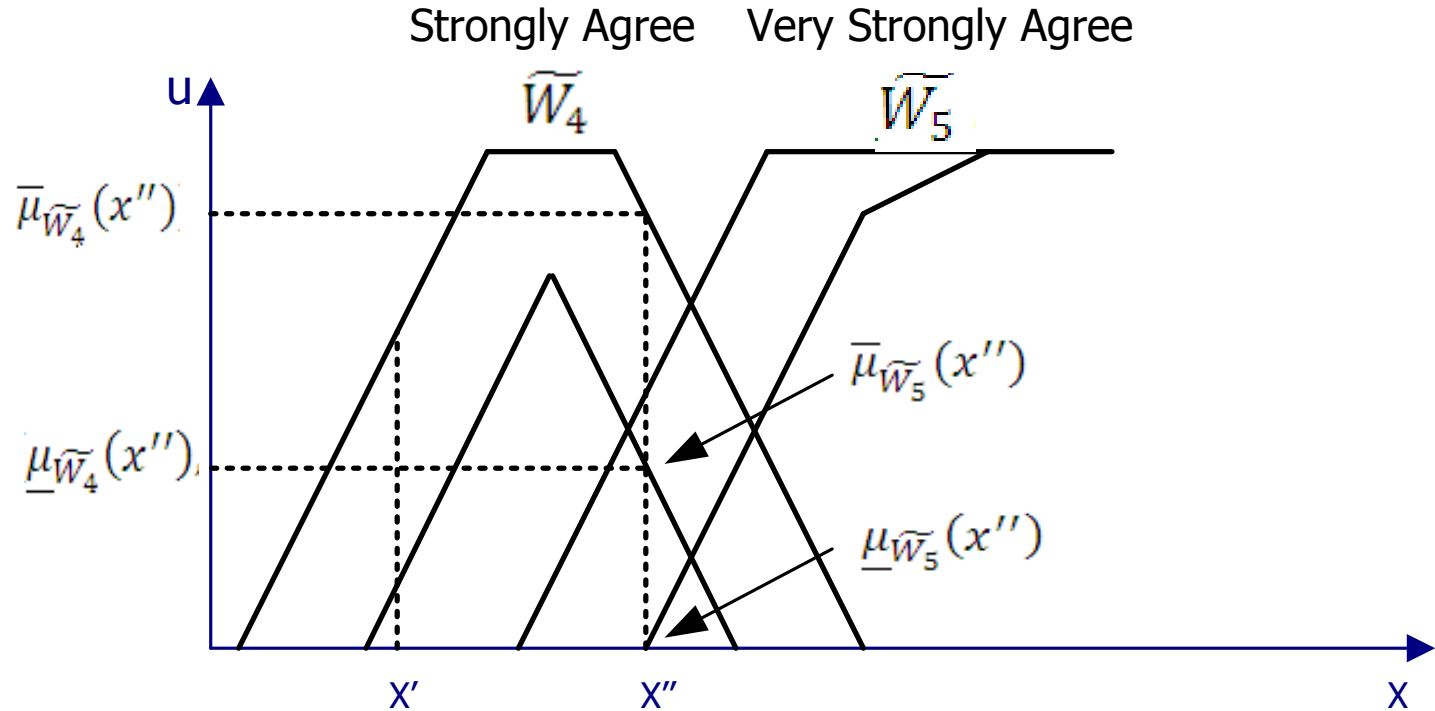

(d)

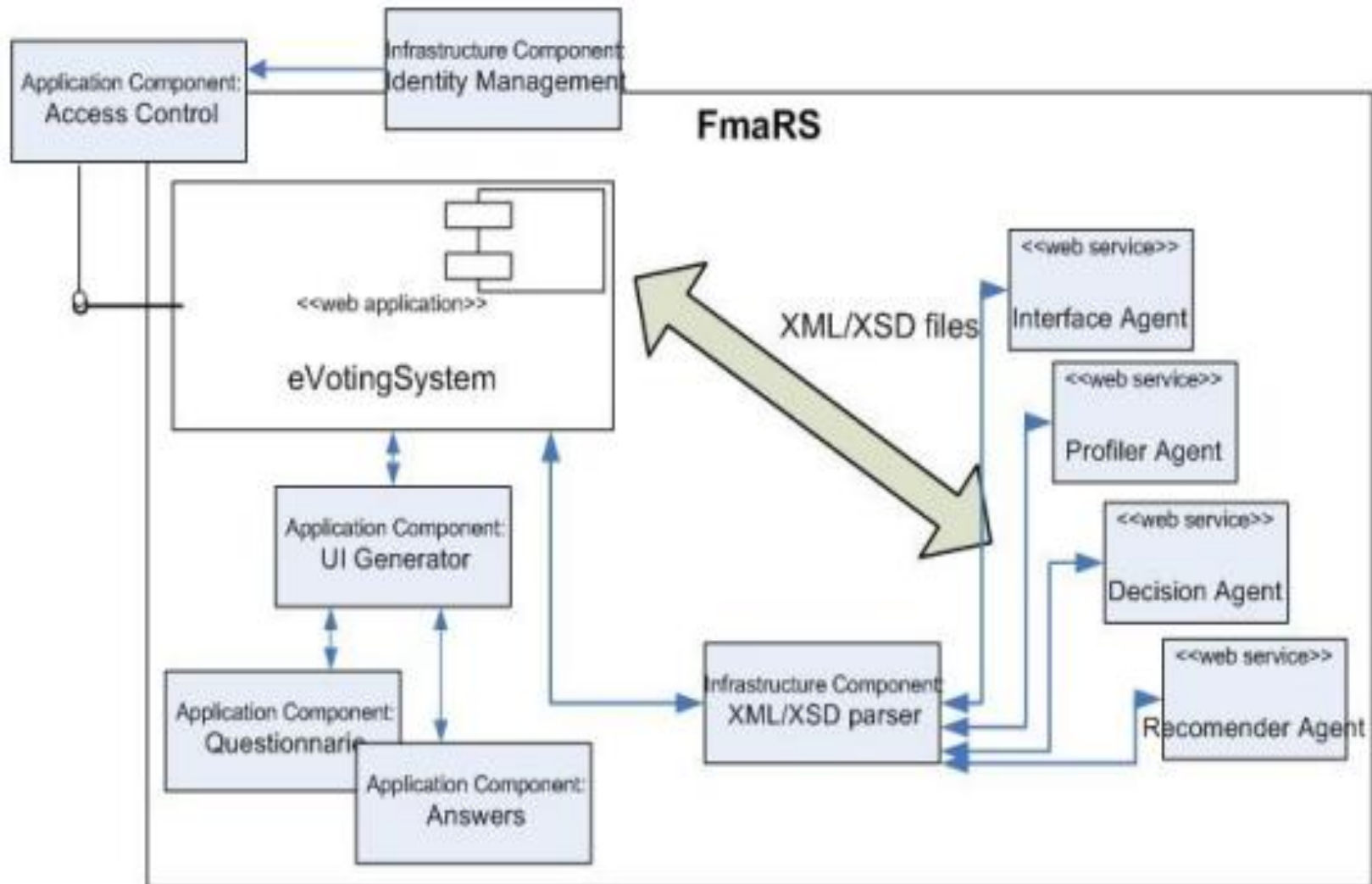
4. Развој на математички модел и алгоритми (3)

- Корисникот, преку интерфејсот избира од грубата гранулација од 3 вредности, а потоа, алгоритмот врши зголемување на гранулацијата (слика).
- Изборот се прави на онаа функција на припадност каде вредноста на параметарот “центар на гравитација“ е поголем.

4. Развој на математички модел и алгоритми (4)

5. Избор на најприфатлива информатичка технологија за имплементација на системот

5. Избор на најприфатлива информатичка технологија за имплементација на системот (2)

- Примената на технологија на агенти овозможува развој на независни софтверски модули способни за автономност и размена на податоци преку интеракција со други софтверски агенти.
- Најприфатлива и најефикасна информатичка технологија за ваков систем е примената на Web сервиси, при што главна придобивка од оваа технологија е карактеристиката **интероперабилност**.
- Интероперабилноста се однесува на способноста различни системи, кои може да користат различни информатички платформи, разменуваат податоци и се координираат користејќи предефинирани форматирања преку XML стандард. Тоа значи, модуларност, користење на исти прашалници во различни домени, користење на резултатите од системот (RS) како влез во други системи и др.

Примена на фази моделот со доработка/проширување на моделот

- Пошироко, системот кој е развиен како интелигентен фази систем може да најде примена и во други области како што се проценка на нивото на ризици, планирање на ликвидноста од аспект на податоци кои се добиваат како дополнителни и немерливи, односно во информациски системи кои се користат за носење на одлуки, а располагаат со неструктурирани податоци и информации:
- **(А) Во процесот на проценка на ризиците**
- **(Б) Во процесот на неделно ликвидносно планирање**

(А) Во процесот на проценка на ризиците

- Потребно е непристрасно оценување кое може да се оствари со повеќе фактори. Но, тие фактори имаат свои ограничувања. Исто така, за да се постигне објективност за ист предмет и опфат во процесот на проценка, добро би било да се развие модел кој ќе биде поддржан од оценките на различни експерти и нивните различни видувања.

(A) Во процесот на проценка на ризиците (2)

- Воспоставената околина на истражувањето е:
  - ▣ Примена на конечно множество на изрази кои ги опишуваат ризиците,
  - ▣ Примена на тип 2 фази функции на припадност, каде примарната функција е алоцирана за веројатноста/можноста од закана, а втората функција на припадност е алоцирана за влијанието на штетата врз претпријатието,
  - ▣ Примена на методологијата Computing with Words каде преку лингвистичките правила/инструкции се формализира механизмот за одлучување,
  - ▣ Конверзија на субјективните проценки, кои се повеќе од една, во објективна проценка на ризици, базирана на статистика (преку пресметка на “центар на гравитација“ параметри),
  - ▣ *Систем за носење на одлуки, кој може да вклучи тренирање преку невронска мрежа,*
  - ▣ *Постигнување на не-статистичка објективна проценка на ризиците.*

(Б) Во процесот на неделно ликвидносно планирање

- Експертите кои учествуваат во изготвување на проекцијата на ликвидноста, располагаат со **дополнителни информации** кои влијаат врз основните параметри кои ги користат и немаат пресметковна природа односно немаат структура. Во проекцијата се прават корекции во делот каде има дополнителна информација.

(Б) Во процесот на неделно ликвидносно планирање (2)

- Пример: Голема компанија врши исплата на голема количина на пари од својата сметка во една банка (или повеќе банки) со што на таа банка може да и се наруши ликвидноста. Исто така, финансиските средства ќе бидат уплатени на друга сметка (на пример, на сметка на државата) и ќе дојде до зголемено количество на средства на друга сметка, па и овој последичен процес може да влијае врз проекцијата.
- Овие податоци може да се моделираат преку употреба на функции на припадност и фази if-then правила кои ќе се доведуваат на влез на невронска мрежа поставена да се тренира и да дава одредени излезни вредности (фази или јасни вредности).

Дискусија и заклучок

- Главна цел на ова истражување е да се развие фази систем со повеќе агенти за препорачување на најблизок политички кандидат, со што ќе се добие објективен и квалитативен метод на селекција на политичките кандидати, а со тоа ќе се овозможи на гласачите да користат моќна алатка за одлучување при парламентарните избори.

Дискусија и заклучок (2)

- Карактеристики на моделот:
  - Системот рефлектира природни и ефективните процеси на одлучување кои се многу блиски до човечкото расудување или резонирање,
  - Применува самостојни софтверски агенти кои меѓусебно комуницираат преку употреба на напредна технологија на web сервиси,
  - Вклучува прашалник, кој опфаќа различни политички проблеми и кој треба да биде дизајниран од експерти по политички науки, социолози и психолози. Успехот на овој систем многу зависи од овој прашалник,
  - Применува алгоритам, изработен за неговите цели, кој како излез продуцира подредена листа на најпрепорачани политички кандидати.

Дискусија и заклучок (3)

- Предности на системот во споредба со други познати системи:
  - Решението на Teran од 2010 година користи друг тип на алгоритам, а софтверското решение не е толку флексибилно,
  - Решението на Herera од 2009 година е систем за носење на одлуки и користи база на знаење, и споредено со нашето решение е покомплексно,
  - Останатите системи, холандскиот и германскиот, имаат по 3 односно 5 можни одговори со дополнителна опција “не”.
- Генерално, споредените решенија се разликуваат од предложеното решение во можноста за фино прилагодување на ниво на согласување со прашањето и релевантноста на одговорот.

Дискусија и заклучок (4)

- Главен недостаток на системот, во споредба со другите решенија, е отсуството на база на податоци со експериментални реални податоци, а со тоа и отсуство на можност на експериментирање и подобрување на алгоритмот, во оваа развојна фаза.

Дискусија и заклучок (5)

- **Идните правци** за работа ќе вклучат развој на софтверот користејќи прва верзија на структурен прашалник и тестирање со ограничен број од 3 хипотетички политички партии, преку стохастички профил на 3 кандидати и еден гласач. По добивањето на овие податоци ќе бидеме во можност за софистицирање на алгоритмот и развој на други алгоритми за подобрување на функциите за припадност, манипулација со нивната симетрија, бројот и преклопувањата.
- Се планира и имплементирање на други карактеристики потребни за аналитички цели како и воспоставување на системи кои имаат различна цел, а можат да ги користат развиените алгоритми.

Благодарам за вниманието

